

BACSÓNÉ MELHER MÁRIA

Amikor még a mozdonyok vizet ittak

1958-59 körül... A múlt század, és a múlt évezred. Egy emberöltő. Hatéves voltam. Többször megfordultunk Miskolcon. Többnyire vonattal utaztunk a Semmelweis kórházba. A vöröstéglás épület látványa máig tartó félelmet idéz bennem, különösen, ha arra gondolok, hogy Édesanyám is ott feküdt, amikor beteg volt. Vasárnap délután mentünk hozzá látogatóba, és a kórház bejára előtt, a járdára helyezett zománcos vödrökből, hosszúszerű, színes kardvirágokat vásároltunk. Mindig vettünk három szálát, mert annyi fért a csövázába, ami Édesanyánk betegágya melletti kis szekrényen volt elhelyezve. Amikor látszólag meggyógyult, velem, mint beteggel is többször jártunk a kórház gégészeten, mert állandóan gyulladásban volt a mandulám. Ha „ügyes voltam”, nem bömböltem végig a vizsgálatot, jutalmul elmentünk a miskolci rokonokhoz. A színház épülete fölötti emeletes lakásban minden nagyon tetszett, más, újszerű volt a vidéki családi házunkhoz képest. Olykor kialkudtam egy-két ott alvós éjszakát, és ekkor csodálkoztam rá, a város esti fényeire, a kivilágított kirakatokra, a „dobozban” ülő villanyrendőrré, a színházra, a mindig forgalmas Búza térre.

Ha vizsgálatra mentünk, rendszerint reggel nyolc körül indultunk az edelényi vasútállomásra. Miskolcon, a Tiszai pályaudvarra érkeztünk, ott átszálltunk villamosra, ami a híres Villanyrendőr előtt haladt a Győri kapu

felé, míg a másik sín pár balra kanyarodott a kórház felé. Akkoriban vörösbarnára festették a fából készült, nyitott peronos villamosokat, belül egyik oldalon hosszú fapadokkal, másik oldalon egyszemélyes ülőkékkel. Az ülőhelyek fölött bőr szíjból fogantyúk lógtak, abba kapaszkodtak az álló utasok. Vonaljegyet a kalauztól vásároltuk, kis kockaformájú nyakba akasztós bőrtáskájából jegyet adott, majd lyukasztóval érvényesítette. Őt-hat megállót utaztunk, a villamos minden megálló előtt csilingelt. Mi a kórház kapuja előtt szálltunk le. Bementünk az első látásra is félelmetes nagy, vörös épületbe, - ugyanis a kórház minden épületét külsőleg vörös téglával burkolták- majd belépve a súlyos nagyméretű ajtón, minden fehér volt, s valami furcsa „kórházzzag” terjengett. Már ettől félelem fogott el, s lábaimban gyengeséget éreztem. Remegve ültem a gégész orvos előtt, homlokán kerek tükörrel világított a torkomba. Kedves idősödő doktor bácsi volt, őszülő sűrű szemöldöke kis szarvacskaként kunkorodott a homlokára. Vizsgálat után mindig megállapította, hogy előbb, vagy utóbb, de el kell távolítani a mandulám, mert túl nagy, és gennyes. Ellátott tanáccsal, felírta a megfelelő gyógyszert, és hazaengedett. Az utolsó vizsgálat alkalmával már időpontot is kaptam a műtétre. A kórházból gyalog indultunk vissza a „Villanyrendőrhöz,” de útközben

még bementünk a Mindszenty templomba egy fohászra. Én még nem igazán értettem miért megyünk templomba, hiszen nincs szentmise, a templom szinte üres, csak néhány ember térdepelt a kereszt előtt összekulcsolt kézzel, de akkor úgy éreztem, nekem is imádkoznom kell, hogy meggyógyuljon a torkom, és ne legyen műtét. Nagyon féltem még a gondolattól is, mert attól tartottam, elvágják a torkom, és nem fogok tudni beszélni. A

templomlátogatás után visszatérve a „villanyrendőr” kereszteződéshez, kárpótlásul bementünk egy cukrászdába. Még most is érzem a sütemények, és a frissen főzött kávé illatát. Bármennyire fáj a torkon, azért két darab minyont mindig kialkudtam. A felnőttek egy-egy krémest választottak kávéval. Kis adag kávé volt a szimpla, nagyobb a dupla. A kávéhoz két kockacukor egy mini boci csoki és egy pohár víz dukált.

Természetesen az egyik kockacukor és a falatnyi csoki mindig a gyerekeket illette. Azért fogalmazok többes számban, mert néha elkísért keresztanyám, vagy Klárika a testvérem. Hiába vágytam fagylaltra, - ott télen is lehetett fagyfaltot kapni- még egy ötvenfilléres, egygombócos fagyit sem kaphattam a mandulám miatt. Ezt sokáig sérelmeztem, de aztán beláttam, saját érdekemben jobb, ha lemondok róla. Ha már a városban jártunk, meglátogattuk a rokonainkat, és betértünk néhány üzletbe. Nekem a színház közelében lévő, „Pinceáruház,” volt a kedvencem, több lépcsőn kellett lemenni az eladótérbe, ahol szép férfi, női ruhákat, szöveteket árusítottak. Nagybátyám ott dolgozott, így hát mindig előkerült valami hiánycikk a pult alól. Onnan gyerekruházati boltba mentünk, cipőt, ruhácskát, ami éppen

szükséges volt, megvásároltuk, aztán ismét villamosra ültünk, és lezötyögtünk a Tiszaira, vagy gyalog mentünk a Gömöri pályaudvarra. Vonatunk Tornanádaskáig, a Szlovák határig ment, akkor még a falvakból többnyire vonattal utaztak az emberek, mert a buszközlekedés ritkább, megbízhatatlanabb volt, mint a vonat. A szerelvényt gőzmozdony vontatta, fekete vasmasina, hatalmas vaskerekei fényesre súrlódtak a mozgókarok alatt. A Tiszai pályaudvaron már benn állt a vonat, a mozdonyfülkében kormos arcú mozdonyvezető könyökölt az üveg nélküli ablakban, mellette a fűtő lapátolta a szenet a kazánba, közben feltöltötték vízzel a gőztartályokat. Amíg állt a vonat, de már indulásra készült, ütemes pöfögéssel eresztették le a gőzt a szelepeken Pöff, pöff, pöff Induláskor egy nagyobb gőzmennyiség visító kieresztése jelezte a vonat indulását. Hu, húúúúúú! Aztán elindultak a hatalmas kerekek, és a mozdony már hangot váltott. Csi, hu, hu, Csi, hu, hu, egyre jobban gyorsulva, aztán átváltott zakatolásba. Zik-zak. Zik-zak. Attól függően, milyen állapotban voltak a vasúti sínek. Több nagyobb település vasútállomásán, így Edelényben is volt vízszivattyú. A sínek fölött egy hosszú pózna a mozdonyba pumpálta a vizet. Többszöri utazásunk alkalmával, feltűnt, hogy felszálltunk a vonatra, elfoglaltuk a helyünket, de a vonat még mindig nem indult el. Egyszer megkérdeztem, mire várunk, Anyukám azt mondta iszik a vonat, vizet vesz fel. Iszik? El nem tudtam képzelni, hogyan tud inni, de kihajolva az ablakon, megmutatta az állomáson álló magas csövet, amivel felpumpálták a vizet, merthogy a gőzmozdonynak a működéshez vízre volt

szüksége. Amikor elindult a gőzös, tilos volt lehúzni az ablakot, vagy kinézni rajta, mert a szél szemünkbe hordta a kormos füstöt. Sötét téli estéken vonatozva, ha közel volt a fülkénk a mozdonyhoz, gyönyörű fényes csillagok röpködtek a vonat körül. Nagyon szerettem nézni ezt a csodát, pedig semmi különös nem történt, valójában izzó koromszemcsék repültek szanaszét. Aztán az is gondolkodóba ejtett, amikor, a távíróoszlopok, fák, elsuhantak mellettünk. Olyan érzés volt, mintha nem mi haladnánk, hanem a táj futna el mellettünk.

A gyógyszerek hatására mandulagyulladásom elmúlt, de én olyan irtózáttal gondoltam a piros kórházra, hogy elértem szüleimnél, ne vigyenek vissza a mandulaműtetre, különösen azért, mert az öreg doktor bácsi elment nyugdíjba, és Édesanyám állapota is egyre romlott. Miután Edelényben megépült az új SZTK rendelő, már nem mentünk vissza Miskolcra, így a műtét is elmaradt. Azt mondták, majd kinövöm. Én csodálkoztam, hiszen a mandula nem cipó. hogy tudom kinőni, de valóban, ahogy növekedtem, egyre kevesebbet betegeskedtem. Utólag visszatekintve, életem során elég sokszor megszenvedtem ezt a halasztást, mígnem felnőttként mégis csak kénytelen voltam megszabadulni tőle.

A vonatozás többször is jelen volt az életemben, fiatalon a „püfögőssel” jártunk iskolába, majd később munkába. Sok fiatal lány járt akkoriban vonattal, volt, aki a fonodába, férfiak a drótgyárba, vaskohászatba indultak vonattal. Reggelente öt-hat kupét is hozzácsatoltak a mozdonyhoz. A hosszú szerelvényen volt dohányzó és nemdohányzó kocsi. Természetesen mi a nemdohányzó kupét

választottuk, a hasonló korú fiatalokkal, sok ismeretség, barátság szövődött az „ingázások” alatt. Azok, akik korábban szálltak fel a vonatra, helyet foglaltak nekünk, mert megtörtént, hogy mire Edelénybe ért a vonat, már nem volt ülőhely. Nem szívesen ültünk dohányzó kocsiba, mert ott csípte a szemünket a gyárkéményként eregetett füst. Később a széntüzelésű mozdonyokat lecserélték, az állomásokról eltűntek a vízszivattyúk, dízelmozdonyok közlekedtek. Az utazási szokások is megváltoztak, a vonatozást kiszorította a személygépkocsi és az autóbusz. Évtizedek óta én sem közlekedtem vonattal, de egy balatoni nyaralás alkalmával úgy alakult, hogy ismét vonatra szálltunk. A „Tiszaira” érkezve egy motorvonat indult Edelény felé. Egy autóbusz méretű vonat zúgott, zörgött, nagyokat zökkent az elkoptatott öreg síneken. Hat-nyolc utas, ha lehetett, a balatoni expressz után olyan érzésem támadt, mintha hintóból lovas kocsira ültem volna. Hiába próbáltam felidézni a régi emlékeket, az ablak előtt elfutó tájat, minden megváltozott. Már csak bennem él a történet, amíg el nem fedí a feledés teljes homálya.

Aranyötvözetű ivó edény, valószínűleg Avar emlék